

**Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут
Національного університету
«Одеська юридична академія»**

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

**ЗБІРНИК ЗАВДАНЬ
ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

**Чернівці
2024**

УДК 34 [4:341.215.2]

ББК 67.51

П 87

Рекомендовано до друку рішенням кафедри загальнотеоретичної юриспруденції та прав людини Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»
(Протокол № 2 від 29 серпня 2024 року)

Рекомендовано до друку Навчально-методичною радою Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»
(Протокол № 2 від 02 вересня 2024 року)

Рецензенти: *Задорожна С.М.*, доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Латковська Т.А., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія».

К 65 Право Європейського Союзу: збірник завдань для виконання самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня; галузь знань - 08 «Право», спеціальність - 081 «Право»/ Укл.: Волошук О.Т. Чернівці, 2024. 40 с.

У збірнику представлені варіанти завдань для виконання самостійної роботи, які можуть допомогти студентам більш якісно опанувати курс «Право Європейського Союзу». Також у збірнику запропоновано список рекомендованої літератури з даної дисципліни. Для студентів юридичних вузів, викладачів, аспірантів.

ББК 67.51

© Чернівці, 2024

© Волошук О.Т., 2024

З М І С Т

I.	ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
II.	МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	6
III.	БЛОК ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	9
IV.	БЛОК ЗАДАЧ І ДІЛОВИХ ІГОР.....	12
V.	БЛОК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ.....	16
VI .	БЛОК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ.....	21
VII.	ТЕМИ РЕФЕРАТІВ.....	31
VIII.	СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	35

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма підготовки фахівців у галузі права передбачає вивчення **навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу»**, що охоплює дослідження правових норм, які визначають принципи функціонування ЄС, основи його інституційної системи, компетенцію органів влади, а також механізми захисту прав людини та забезпечення основоположних свобод. Вивчення цього курсу має важливе значення у зв'язку з необхідністю глибокого розуміння європейської правової системи, особливо в контексті євроінтеграційних процесів. Аналіз норм права ЄС, його джерел та принципів дозволяє не лише порівнювати правові системи держав-членів, а й оцінювати перспективи гармонізації українського законодавства з правом ЄС.

Оволодіння знаннями з права Європейського Союзу потребує цілеспрямованої та системної роботи. Досягнення необхідного рівня компетенції можливе лише за умови правильного планування навчального процесу, активного опрацювання нормативних актів ЄС, судової практики та наукової літератури. Важливу роль у цьому відіграє самостійна робота студентів, яка спрямована на закріплення отриманих теоретичних знань та формування навичок їхнього практичного застосування.

Для ефективного вивчення дисципліни студентам рекомендується визначити основні завдання, обсяг необхідної інформації та рівень компетенції, якого слід досягти. Зокрема, перш ніж розпочати опрацювання матеріалу, доцільно ознайомитися зі структурою курсу, переліком тем, нормативними джерелами та рекомендованими науковими публікаціями.

Самостійна підготовка студентів *повинна включати:*

- засвоєння ключових понять і термінів, що допоможе краще орієнтуватися в правових інститутах ЄС;
- роботу з офіційними документами ЄС, такими як Договір про Європейський Союз, Договір про функціонування ЄС, Хартія основних прав ЄС, регламенти та директиви;

- аналіз судової практики Суду ЄС, що дозволить зрозуміти механізми імплементації та тлумачення норм права ЄС;
- виконання тестових завдань, розв'язання правових кейсів та ситуаційних задач, що сприяє закріпленню матеріалу;
- написання рефератів та підготовку аналітичних доповідей за обраними темами.

Особливу увагу слід приділити практичним формам навчання, таким як участь у ділових іграх, моделюванні судових процесів у Суді ЄС, аналізі реальних справ та обговоренні актуальних проблем правозастосування в межах ЄС. Такі заходи не лише сприяють поглибленню знань, а й формують навички правового аналізу та аргументованої дискусії.

Таким чином, системний підхід до вивчення права ЄС, поєднання самостійної та аудиторної роботи, використання аналітичних методів дослідження та залучення до практичних завдань дозволять студентам повноцінно засвоїти матеріал курсу та успішно застосовувати набуті знання у майбутній професійній діяльності.

II. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Одним із ключових завдань у підготовці фахівців у сфері права ЄС є формування навичок самостійного аналізу законодавства, судової практики та доктринальних джерел. Важливо навчитися працювати з правовими актами ЄС, розуміти їхню юридичну природу, а також розвивати аналітичні здібності, які дозволять застосовувати отримані знання у професійній діяльності.

Як відомо, самостійна робота є важливою частиною навчального процесу та сприяє глибшому засвоєнню матеріалу. Вона забезпечує:

- *розвиток здатності до критичного мислення;*
- *навички аналізу нормативно-правових актів та судової практики ЄС;*
- *вміння систематизувати правову інформацію та формулювати аргументовані висновки;*
- *підготовку до практичної юридичної діяльності у сфері європейського права.*

Основні форми самостійної роботи студентів

1. Опрацювання лекційного матеріалу, додаткових наукових джерел та нормативних актів ЄС.
2. Виконання практичних завдань (аналіз судових рішень, розв'язання правових кейсів).
3. Написання рефератів та аналітичних записок за заданими темами.
4. Підготовка до практичних занять, розгляд основних питань, які будуть обговорюватися.
5. Робота з міжнародними правовими базами, такими як EUR-Lex, для пошуку нормативних актів та судової практики.
6. Підготовка доповідей та презентацій з актуальних питань європейського права.

7. Виконання контрольних завдань та тестування для перевірки рівня засвоєння матеріалу.

Підходи до виконання самостійної роботи

1. *Структурований підхід* – розподіл матеріалу за рівнем складності, визначення ключових понять та термінів.
2. *Критичний аналіз* – порівняння різних правових позицій, дослідження їхніх наслідків.
3. *Робота з першоджерелами* – нормативними актами ЄС, судовими рішеннями, офіційними документами.
4. *Практична спрямованість* – застосування норм права до конкретних юридичних ситуацій.

Критерії оцінювання самостійної роботи

- *Змістовність* – повне розкриття теми, відповідність матеріалу завданню.
- *Аргументованість* – використання нормативних актів, судової практики та доктринальних джерел.
- *Логічність викладу* – послідовне та чітке обґрунтування власної позиції.
- *Грамотність та академічний стиль* – правильність термінології, коректне оформлення роботи.

Рекомендації з організації самостійної роботи

1. Ознайомитися з рекомендованими джерелами з кожної теми.
2. Виділити основні проблемні аспекти, що потребують поглибленого аналізу.
3. Використовувати метод порівняльного аналізу (національне законодавство vs. право ЄС).
4. Робити нотатки, конспекти, складати схеми для систематизації інформації.
5. Самостійно вирішувати практичні завдання, спираючись на норми права ЄС та судову практику.

Отже, самостійна робота студентів є невід’ємною частиною ефективного вивчення права Європейського Союзу. Вона розвиває не лише знання та вміння працювати з правовими документами, а й сприяє формуванню професійної юридичної ку-

льтури. Від якості самостійної підготовки залежить рівень за-
своєння матеріалу та здатність студента застосовувати отримані
знання у правовій практиці.

III. БЛОК ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є важливою складовою навчального процесу та спрямована на поглиблене вивчення права Європейського Союзу. Вона допомагає студентам розвивати аналітичне мислення, формувати власну правову позицію та вдосконалювати навички роботи з нормативними актами, судовою практикою та науковими джерелами.

Основні вимоги до виконання самостійної роботи:

1. **Обґрунтованість** – відповіді мають базуватися на аналізі нормативних документів, судової практики та доктринальних підходів.
2. **Логічність і послідовність** – виклад матеріалу має бути структурованим, з чітким розкриттям основних аспектів питання.
3. **Аргументованість** – необхідно використовувати конкретні правові норми, наукові концепції та приклади з практики ЄС.
4. **Самостійність** – неприпустиме механічне копіювання текстів без глибокого осмислення матеріалу.
5. **Оформлення** – відповіді мають бути подані у вигляді коротких есе або аналітичних записок із чітким поділом на вступ, основну частину та висновки.

При виконанні завдань студенти мають звернути увагу на офіційні документи ЄС, такі як Договори Європейського Союзу, Хартію основних прав ЄС, рішення Суду ЄС, а також наукові праці та аналітичні матеріали.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПО ТЕМАХ

Тема 1. Історичні передумови та основні етапи становлення ЄС

1. Проаналізуйте панєвропейські прагнення в Європі, їхню еволюцію та вплив на сучасну політику ЄС.
2. Обґрунтуйте спроби об'єднання Європи в історичній перспективі та їхній вплив на формування ЄС.

3. Розкрийте ключові євроінтеграційні прагнення та цінності, що лежать в основі ЄС.

Тема 2. Правова природа ЄС

1. Охарактеризуйте основні доктринальні підходи до розуміння природи ЄС.
2. Дослідіть ЄС як унікальне наднаціональне утворення та визначте його ключові особливості.
3. Дайте розгорнуту та аргументовану відповідь щодо специфічних рис ЄС та перспектив його існування.

Тема 3. Компетенція ЄС

1. Проаналізуйте співвідношення понять «компетенція», «предмети відання» та «повноваження» у праві ЄС.
2. Розкрийте основні напрямки компетенції ЄС та їх вплив на держави-члени.
3. Охарактеризуйте сферу виключної компетенції ЄС та її значення для правопорядку Союзу.

Тема 4. Простір свободи, безпеки та правосуддя ЄС

1. Охарактеризуйте простір свободи в ЄС та його правові основи.
2. Дослідіть механізми забезпечення простору безпеки в ЄС.
3. Обґрунтуйте значення простору правосуддя в ЄС та основні напрями його розвитку.

Тема 5. Інституційна система ЄС

1. Проаналізуйте систему органів ЄС, їхню структуру та функції.
2. Дайте розгорнуту та аргументовану відповідь щодо специфічних рис інституційної структури ЄС.
3. Охарактеризуйте допоміжні органи та інституції ЄС та їхню роль у діяльності Союзу.

Тема 6. Джерела права ЄС

1. Розкрийте основні положення первинного законодавства ЄС та його роль у правовій системі Союзу.
2. Проаналізуйте вторинне законодавство ЄС, його види та правову природу.

3. Охарактеризуйте Європейську хартію прав людини як джерело права ЄС.

Тема 7. Громадянство ЄС

1. Дослідіть специфічні риси громадянства ЄС та його значення для правового статусу осіб.
2. Охарактеризуйте похідний характер громадянства ЄС та його зв'язок із національним громадянством держав-членів.
3. Обґрунтуйте переваги та недоліки громадянства ЄС у сучасних умовах.

Тема 8. Внутрішній ринок ЄС

1. Розкрийте поняття та правову природу внутрішнього ринку ЄС.
2. Проаналізуйте основні свободи внутрішнього ринку ЄС та їхнє правове регулювання.
3. Охарактеризуйте переваги для громадян ЄС, що випливають із існування внутрішнього ринку.

Тема 9. Податкова політика ЄС

1. Дайте розгорнуту та аргументовану відповідь щодо поняття та правової природи податків у ЄС.
2. Охарактеризуйте особливості податкової політики ЄС та її вплив на держави-члени.
3. Проаналізуйте механізми уникнення подвійного оподаткування в ЄС та їх ефективність.

IV. БЛОК ЗАДАЧ І ДІЛОВИХ ІГОР

Цей блок включає різні типи завдань, серед яких ситуаційні задачі, аналіз правових кейсів та ділові ігри. Вони спрямовані на практичне засвоєння норм права ЄС, розвиток аналітичного мислення та навичок прийняття рішень у правових ситуаціях.

ТЕМА 1. ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ЄС

Задачі

1. **Ситуаційна задача:**

Декілька європейських країн створюють новий економічний союз. Розробіть правові основи цього союзу, спираючись на досвід ЄС.

2. **Кейс-аналіз:**

Проаналізуйте, як ідеї Віктора Гюго та Черчилля щодо «Сполучених Штатів Європи» відобразилися у сучасних інтеграційних процесах ЄС.

Ділова гра

Рольова гра «Конгрес євроінтеграції»

- Учасники розподіляються на історичних діячів (Жан Мо-не, Роберт Шуман, Вінстон Черчилль тощо) і представляють свої концепції європейської інтеграції, дискутуючи щодо моделі майбутнього ЄС.

ТЕМА 2. ПРАВОВА ПРИРОДА ЄС

Задачі

1. **Ситуаційна задача:**

Суд ЄС розглядає справу щодо статусу ЄС як наднаціонального утворення. Сформуйте правову позицію держави-члена, яка наполягає на міждержавному характері ЄС.

2. **Кейс-аналіз:**

Проаналізуйте справу «Van Gend en Loos» (1963) та її вплив на формування принципу прямої дії права ЄС.

Ділова гра **«Модель Суду ЄС»**

- Розподіліть ролі (судді, держави-члени, заявники) та розгляньте справу щодо конфлікту між національним законодавством і правом ЄС.

ТЕМА 3. КОМПЕТЕНЦІЯ ЄС

Задачі

1. Ситуаційна задача:

Держава-член ухвалила закон, що обмежує імпорт сільськогосподарської продукції. Чи має ЄС компетенцію для скасування цього закону?

2. Кейс-аналіз:

Проаналізуйте справу «Costa v ENEL» (1964) у контексті примату права ЄС.

Ділова гра

«Засідання Європейської ради»

- Студенти розігрують зустріч Ради ЄС, обговорюючи розподіл компетенції між Союзом та державами-членами.

ТЕМА 4. ПРОСТІР СВОБОДИ, БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОСУДДЯ ЄС

Задачі

1. Ситуаційна задача:

Громадянина третьої країни відмовляються пускати до держави-члена ЄС через підозру у зв'язках із кримінальними угрупованнями. Які права йому гарантує право ЄС?

2. Кейс-аналіз:

Проаналізуйте справу «Laval» (2007) щодо свободи пересування працівників.

Ділова гра

«Захист прав осіб у Шенгенській зоні»

- Команди імітують судовий процес щодо порушення свободи пересування особи в межах ЄС.

ТЕМА 5. ІНСТИТУЦІЙНА СИСТЕМА ЄС

Задачі

1. **Ситуаційна задача:**

Європейський парламент хоче заблокувати рішення Європейської ради. Чи має він такі повноваження?

2. **Кейс-аналіз:**

Проаналізуйте реформу Лісабонського договору щодо інституційної структури ЄС.

Ділова гра

«Симуляція засідання Європарламенту»

- Учасники розглядають законопроект та проводять дебати, виступаючи в ролях європарламентарів.

ТЕМА 6. ДЖЕРЕЛА ПРАВА ЄС

Задачі

1. **Ситуаційна задача:**

Держава-член ЄС прийняла закон, що суперечить Договору про функціонування ЄС. Як це питання буде вирішене?

2. **Кейс-аналіз:**

Проаналізуйте роль Хартії основних прав ЄС у захисті прав людини.

Ділова гра

«Законодавчий процес у ЄС»

- Учасники розробляють і приймають нормативний акт на рівні ЄС.

ТЕМА 7. ГРОМАДЯНСТВО ЄС

Задачі

1. **Ситуаційна задача:**

Громадянин ЄС переїхав до іншої держави-члена, але йому відмовили у соціальних виплатах. Чи є це порушенням його прав?

2. Кейс-аналіз:

Проаналізуйте справу «Grzelczyk» (2001) щодо соціальних прав громадян ЄС.

Ділова гра

«Судовий розгляд справи про громадянство ЄС»

- Учасники проводять судові засідання, представляючи інтереси держав-членів і громадян.

ТЕМА 8. ВНУТРІШНІЙ РИНОК ЄС

Задачі

1. Ситуаційна задача:

Держава-член забороняє продаж певних товарів із іншої країни ЄС. Чи це суперечить правилам внутрішнього ринку?

2. Кейс-аналіз:

Проаналізуйте справу «Cassis de Dijon» (1979) щодо вільного руху товарів.

Ділова гра

«Засідання Європейської комісії»

- Учасники розглядають питання порушення правил внутрішнього ринку ЄС.

ТЕМА 9. ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЄС

Задачі

1. Ситуаційна задача:

Держава-член застосовує подвійне оподаткування до іноземних компаній. Як це врегульовується правом ЄС?

2. Кейс-аналіз:

Проаналізуйте політику гармонізації податків у межах ЄС.

Ділова гра

«Переговори з податкової гармонізації»

- Країни-члени обговорюють введення єдиного податку в ЄС.

V. БЛОК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Практичні завдання є важливим етапом навчального процесу, оскільки дозволяють студентам застосовувати отримані знання для аналізу реальних правових ситуацій у межах права Європейського Союзу. Виконання завдань сприяє формуванню критичного мислення, навичок правового аналізу та аргументованого висловлення позиції.

Мета практичних завдань

- Засвоєння та поглиблення знань про правову систему ЄС.
- Навчання аналізу правових норм, судової практики та міжнародних договорів.
- Формування навичок вирішення правових кейсів і ситуаційних завдань.
- Розвиток вміння працювати з офіційними документами ЄС (договорами, регламентами, директивами, рішеннями Суду ЄС).
- Вироблення навичок командної роботи та аргументованого доведення власної позиції.

Загальні вимоги до виконання практичних завдань

1. *Аналіз нормативної бази* – при виконанні завдань необхідно звертатися до Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування ЄС, Хартії основних прав ЄС, регламентів, директив та судової практики.
2. *Логічність і структурованість відповіді* – рішення задач має містити вступ (короткий опис ситуації), основну частину (аналіз правових норм та судової практики) та висновки (підсумкове обґрунтоване рішення).
3. *Використання судової практики* – рекомендовано звертатися до рішень Суду ЄС, які мають прецедентний характер та визначають розвиток правової системи Союзу.

4. *Аргументованість* – всі висновки повинні бути підкріплені конкретними правовими нормами та доктринальними підходами.
5. *Самостійність* – розв’язання повинно бути результатом власного аналізу студента, а не просто переписуванням навчальних матеріалів.

Методи виконання практичних завдань

1. *Робота з нормативними актами* – студентам рекомендується знаходити відповідні положення права ЄС та аналізувати їх.
2. *Аналіз кейсів та судової практики* – необхідно ознайомитися з рішеннями Суду ЄС та визначити їхнє значення для правової системи ЄС.
3. *Рольові ігри та моделювання* – частина завдань передбачає імітацію судових процесів, переговорів або законодавчих процедур.
4. *Дискусії та обговорення* – рекомендовано працювати в групах, щоб оцінювати різні точки зору та напрацьовувати навички аргументованого виступу.

Критерії оцінювання

При оцінюванні виконаних завдань враховується:

- *Правильність застосування норм права ЄС* – відповідність рішення чинним правовим актам.
- *Обґрунтованість висновків* – логічний та аргументований виклад матеріалу.
- *Знання судової практики* – посилання на прецеденти Суду ЄС.
- *Якість оформлення* – структурованість, грамотність та академічний стиль викладу.
- *Креативність та нестандартний підхід* – здатність пропонувати інноваційні рішення правових проблем.

Практичні завдання є важливим інструментом формування професійних компетенцій студентів, необхідних для майбутньої роботи в сфері права ЄС.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ПО ОКРЕМИМ ПРОБЛЕМНИМ АСПЕКТАМ ПРАВА ЄС

Загальні питання про ЄС

1. Які основні етапи розвитку ЄС як міжнародної організації?
2. У чому відмінність між наднаціональним і міжурядовим характером ЄС?
3. Які основні джерела права ЄС і яке їхнє співвідношення?
4. Як діє принцип субсидіарності в ЄС? Наведіть приклади.
5. Чим відрізняється Європейський Союз від Ради Європи?

Інституції ЄС

1. Які основні функції Європейської Комісії?
2. Як обирається Президент Європейської Ради і які його повноваження?
3. Яку роль відіграє Рада ЄС у законодавчому процесі?
4. Як здійснюється контроль за дотриманням права ЄС з боку Суду Європейського Союзу?
5. Яким чином Європейський центральний банк (ЄЦБ) впливає на економічну політику ЄС?

Основні свободи ЄС

1. Що означає принцип вільного руху товарів у рамках ЄС?
2. Як Суд ЄС інтерпретує свободу пересування робітників? Наведіть приклад судової справи.
3. Які обмеження можуть бути накладені на свободу надання послуг у ЄС?
4. У яких випадках держава-член може обмежити свободу заснування підприємств?
5. Як принцип свободи руху капіталу реалізується у праві ЄС?

Взаємодія національного і європейського права

1. Що означає принцип примату права ЄС і в яких справах він був закріплений?
2. Як національні суди застосовують принцип прямої дії норм права ЄС?
3. Чи можуть держави-члени ухвалювати норми, що суперечать праву ЄС?
4. Яким чином Суд ЄС забезпечує ефективність права ЄС на національному рівні?
5. Що таке механізм попереднього запиту до Суду ЄС і які його функції?

Захист прав людини в ЄС

1. Яке значення має Хартія основних прав ЄС?
2. Як Європейський суд із прав людини (ЄСПЛ) співпрацює з Судом ЄС?
3. Які права громадян ЄС захищає принцип недискримінації?
4. Як право ЄС регулює питання захисту персональних даних?
5. Чи можуть держави-члени ухвалювати норми, що порушують Хартію основних прав ЄС?

Спільна політика ЄС

1. Як функціонує конкурентне право ЄС?
2. У чому полягає суть Спільної аграрної політики (CAP) ЄС?
3. Які основні засади енергетичної політики ЄС?
4. Які цілі має екологічна політика ЄС?
5. Як реалізується цифрова стратегія ЄС?

ЄС та міжнародні відносини

1. Які наслідки мав Брекзйт для права ЄС?
2. Як регулюються відносини між ЄС та Світовою організацією торгівлі (СОТ)?
3. Які особливості має правовий статус асоційованих країн ЄС?
4. Як ЄС реалізує свою зовнішню торговельну політику?
5. Які механізми застосування санкцій передбачає право ЄС?

VI. БЛОК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Тестові завдання є важливою частиною перевірки знань студентів з дисципліни «Право Європейського Союзу». Вони дозволяють оцінити рівень засвоєння основних понять, принципів і механізмів функціонування ЄС, його правової системи, інституційної структури та компетенції.

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. *Уважно читайте питання* – звертайте увагу на ключові слова та формулювання, оскільки навіть незначна зміна змісту може впливати на правильну відповідь.
2. *Проаналізуйте всі варіанти відповідей* – не обирайте перший варіант, який здається правильним, без перевірки інших варіантів.
3. *Спирайтеся на правові джерела* – під час підготовки використовуйте Договір про Європейський Союз (ДЄС), Договір про функціонування ЄС (ДФЄС), Хартію основних прав ЄС, регламенти та директиви.
4. *Звертайте увагу на прецеденти Суду ЄС* – рішення таких справ, як *Van Gend en Loos*, *Costa v. ENEL*, *Cassis de Dijon*, мають велике значення у формуванні правової системи ЄС.
5. *Використовуйте метод виключення* – якщо сумніваєтесь у відповіді, відсіюйте варіанти, які явно не підходять.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РІЗНИХ ТИПІВ ТЕСТОВИХ ПИТАНЬ

1. Питання на вибір однієї правильної відповіді

- Уважно аналізуйте зміст запитання, визначайте ключові поняття.
- Вибирайте варіант, що найточніше відповідає запитанням і нормам права ЄС.
- Якщо два варіанти здаються правильними, порівняйте їх із законодавством ЄС або судовою практикою.

2. Питання на встановлення відповідності

- Спочатку визначте найочевидніші пари, щоб звужити кількість можливих варіантів.

- Якщо залишаються сумніви, перевіряйте логіку відповідності (наприклад, інституція ЄС → її основна функція).
- Використовуйте системний підхід: співвіднесіть поняття з їхнім визначенням у нормативних актах ЄС.

3. Питання на встановлення істинності або хибності тверджень

- Звертайте увагу на абсолютні вирази («завжди», «ніколи», «тільки»), які можуть свідчити про хибність твердження.
- Підтверджуйте правильність тверджень через правові джерела ЄС.

ПІДГОТОВКА ДО ВИКОНАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. *Опрацюйте лекційний матеріал і конспекти* – звертайте увагу на основні теми, які містять фундаментальні принципи та концепції права ЄС.
2. *Робота з нормативними актами* – опрацюйте тексти договорів, регламентів і директив, які є основою правової системи ЄС.
3. *Проаналізуйте судову практику* – розгляньте ключові справи Суду ЄС, що вплинули на розвиток права ЄС.
4. *Використовуйте додаткові джерела* – наукові статті, коментарі до права ЄС, офіційні документи Європейської комісії та Ради ЄС.
5. *Практикуйте тестові завдання* – повторюйте тести, звертаючи увагу на помилки, щоб розуміти логіку правильних відповідей.

Отже, успішне виконання тестових завдань вимагає глибокого розуміння принципів і норм права ЄС, логічного мислення та вміння аналізувати правові джерела. Дотримуючись наведених рекомендацій, студенти зможуть не лише успішно скласти тести, а й сформувати стійкі навички правового аналізу, необхідні для майбутньої професійної діяльності.

Тестові завдання по темах

ТЕМА 1. ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ЄС

1. Який договір започаткував створення Європейського Союзу?
 - а) Маастрихтський договір
 - б) Лісабонський договір
 - в) Паризький договір
 - г) Брюссельський договір
2. Який документ став основою для утворення Європейського економічного співтовариства?
 - а) Паризький договір
 - б) Римський договір
 - в) Лісабонський договір
 - г) Амстердамський договір
3. Коли була підписана Декларація Шумана?
 - а) 1945 р.
 - б) 1950 р.
 - в) 1957 р.
 - г) 1992 р.
4. Яка подія стала ключовою для розширення ЄС у 2004 році?
 - а) Вступ Великої Британії
 - б) Приєднання десяти нових країн
 - в) Ухвалення Лісабонського договору
 - г) Прийняття євро в Італії
5. Яка організація була попередницею Європейського Союзу?
 - а) Рада Європи
 - б) Організація Об'єднаних Націй
 - в) Європейське економічне співтовариство
 - г) СОТ

ТЕМА 2. ПРАВОВА ПРИРОДА ЄС

1. Яке визначення найточніше відображає правову природу ЄС?
 - а) Конфедерація
 - б) Федеративна держава
 - в) Унікальне наднаціональне утворення
 - г) Міжнародна організація
2. Який договір закріпив юридичну суб'єктність ЄС?
 - а) Паризький договір
 - б) Лісабонський договір
 - в) Амстердамський договір
 - г) Ніщцький договір
3. Який принцип передбачає, що норми права ЄС мають перевагу над національним законодавством?
 - а) Принцип субсидіарності
 - б) Принцип примату
 - в) Принцип рівності
 - г) Принцип солідарності
4. Яка справа Суду ЄС закріпила принцип прямої дії права ЄС?
 - а) Dassonville
 - б) Van Gend en Loos
 - в) Costa v. ENEL
 - г) Cassis de Dijon
5. Який орган ЄС має виключне право законодавчої ініціативи?
 - а) Європейська рада
 - б) Європейський парламент
 - в) Європейська комісія
 - г) Рада ЄС

ТЕМА 3. КОМПЕТЕНЦІЯ ЄС

1. Яка з наведених сфер належить до виключної компетенції ЄС?
 - а) Освіта
 - б) Оборона

- в) Грошова політика для країн єврозони
 - г) Охорона здоров'я
2. Як розподіляється компетенція між ЄС та державами-членами?
- а) Виключна, спільна та допоміжна
 - б) Законодавча та виконавча
 - в) Політична та економічна
 - г) Фінансова та судова
3. Який договір остаточно закріпив принцип поділу компетенції між ЄС та державами-членами?
- а) Маастрихтський договір
 - б) Амстердамський договір
 - в) Лісабонський договір
 - г) Римський договір
4. Яке з тверджень є правильним?
- а) ЄС може втручатися у всі питання, що стосуються його держав-членів
 - б) Держави-члени передали ЄС усю свою законодавчу владу
 - в) ЄС має виключну компетенцію у сфері торгівельної політики
 - г) ЄС не має жодної власної компетенції
5. Що означає принцип субсидіарності у праві ЄС?
- а) ЄС втручається у всі питання держав-членів
 - б) ЄС діє лише тоді, коли держави-члени не можуть досягти цілей самостійно
 - в) Всі держави ЄС мають рівні повноваження
 - г) Компетенція ЄС вища за національне законодавство у будь-якому випадку

ТЕМА 4. ПРОСТІР СВОБОДИ, БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОСУДДЯ ЄС

1. Який договір започаткував створення простору свободи, безпеки та правосуддя?
- а) Римський договір

- б) Маастрихтський договір
 - в) Амстердамський договір
 - г) Лісабонський договір
2. Який орган координує співпрацю держав-членів у сфері юстиції та внутрішніх справ?
- а) Європейський парламент
 - б) Європейська рада
 - в) Європол
 - г) Європейська комісія
3. Що регулює Шенгенська угода?
- а) Вільний рух товарів у межах ЄС
 - б) Відсутність внутрішнього прикордонного контролю
 - в) Спільну зовнішню політику
 - г) Наднаціональне управління судовими органами
4. Який принцип застосовується в праві ЄС при визначенні юрисдикції в кримінальних справах між державами-членами?
- а) Принцип взаємного визнання
 - б) Принцип субсидіарності
 - в) Принцип рівності
 - г) Принцип екстериторіальності
5. Яка з наведених установ займається питаннями правосуддя в ЄС?
- а) Європейський суд з прав людини
 - б) Суд Європейського Союзу
 - в) Європейський центральний банк
 - г) Європейський інвестиційний банк

ТЕМА 5. ІНСТИТУЦІЙНА СИСТЕМА ЄС

1. Який орган ЄС формує політичні пріоритети Союзу?
- а) Європейська рада
 - б) Європейська комісія
 - в) Суд ЄС
 - г) Рада ЄС

2. Хто представляє держави-члени у Раді ЄС?
 - а) Президенти держав-членів
 - б) Міністри держав-членів
 - в) Депутати національних парламентів
 - г) Судді Верховного суду
3. Скільки суддів входить до складу Суду Європейського Союзу?
 - а) 27
 - б) 15
 - в) 30
 - г) 50
4. Який орган контролює виконання бюджету ЄС?
 - а) Європейський парламент
 - б) Європейська рахункова палата
 - в) Суд ЄС
 - г) Європейська комісія
5. Який орган ЄС здійснює контроль за дотриманням норм конкуренційного права?
 - а) Європейський суд з прав людини
 - б) Європейська комісія
 - в) Європейський парламент
 - г) Рада ЄС

ТЕМА 6. ДЖЕРЕЛА ПРАВА ЄС

1. Що є первинним джерелом права ЄС?
 - а) Регламенти
 - б) Директиви
 - в) Договори ЄС
 - г) Рішення Суду ЄС
2. Яка форма законодавства ЄС є обов'язковою для всіх держав-членів без необхідності імплементації?
 - а) Регламенти
 - б) Директиви
 - в) Рішення
 - г) Рекомендації

3. Що є основним джерелом захисту прав людини у ЄС?
 - а) Європейська конвенція з прав людини
 - б) Хартія основних прав ЄС
 - в) Римський договір
 - г) Амстердамський договір
4. Яке джерело права ЄС встановлює загальні цілі та принципи?
 - а) Регламенти
 - б) Договори ЄС
 - в) Директиви
 - г) Рішення Європейського парламенту
5. Яка з цих правових норм має обов'язкову силу лише для певних адресатів?
 - а) Регламент
 - б) Директива
 - в) Рішення
 - г) Рекомендація

ТЕМА 7. ГРОМАДЯНСТВО ЄС

1. Який договір запровадив громадянство ЄС?
 - а) Римський договір
 - б) Маастрихтський договір
 - в) Амстердамський договір
 - г) Лісабонський договір
2. Яке з прав НЕ належить до прав громадян ЄС?
 - а) Право на працю в будь-якій країні ЄС
 - б) Право на дипломатичний захист
 - в) Право обирати президента ЄС
 - г) Право звертатися до омбудсмена ЄС
3. Громадянин ЄС має право голосу на виборах до:
 - а) Ради ЄС
 - б) Європейського парламенту
 - в) Європейської комісії
 - г) Суду ЄС

4. Який судовий прецедент стосується громадянства ЄС?
 - а) Van Gend en Loos
 - б) Costa v. ENEL
 - в) Grzelczyk
 - г) Dassonville
5. Який принцип гарантує рівні права для всіх громадян ЄС незалежно від їхнього громадянства?
 - а) Принцип рівності
 - б) Принцип субсидіарності
 - в) Принцип солідарності
 - г) Принцип національного суверенітету

ТЕМА 8. ВНУТРІШНІЙ РИНОК ЄС

1. Яка свобода НЕ є частиною внутрішнього ринку ЄС?
 - а) Свобода пересування товарів
 - б) Свобода національної оборони
 - в) Свобода надання послуг
 - г) Свобода пересування осіб
2. Яка справа Суду ЄС стосувалася вільного руху товарів?
 - а) Cassis de Dijon
 - б) Costa v. ENEL
 - в) Van Gend en Loos
 - г) Grzelczyk
3. Який орган контролює конкуренцію у межах внутрішнього ринку ЄС?
 - а) Суд ЄС
 - б) Європейська комісія
 - в) Рада ЄС
 - г) Європейський парламент
4. Яка з нижченаведених держав НЕ входить до Шенгенської зони?
 - а) Франція
 - б) Німеччина
 - в) Ірландія
 - г) Нідерланди

5. Що є головною метою внутрішнього ринку ЄС?
 - а) Політична інтеграція
 - б) Економічна інтеграція
 - в) Розширення меж ЄС
 - г) Запровадження спільної оборонної політики

ТЕМА 9. ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЄС

1. Який податок є гармонізованим у ЄС?
 - а) Податок на нерухомість
 - б) ПДВ
 - в) Податок на прибуток підприємств
 - г) Податок на спадщину
2. Що регулює Кодекс поведінки ЄС щодо оподаткування?
 - а) Банківську таємницю
 - б) Принципи справедливого оподаткування
 - в) Встановлення однакової ставки ПДВ
 - г) Політику ЄЦБ
3. Що забороняється у сфері податків у межах ЄС?
 - а) Податкові пільги
 - б) Подвійне оподаткування
 - в) Нульові ставки податків
 - г) Диференційований підхід
4. Який орган координує податкову політику в ЄС?
 - а) Суд ЄС
 - б) Європейська комісія
 - в) Європейська рада
 - г) Рада ЄС
5. Директива про податок на додану вартість (ПДВ) регулює:
 - а) Мінімальні ставки ПДВ
 - б) Максимальні ставки ПДВ
 - в) Фіксовану ставку ПДВ
 - г) Податковий контроль за фінансовими установами

VII. ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

Реферат є самостійною науковою роботою, що відображає результати аналізу теоретичних і практичних аспектів права ЄС. Його мета – поглиблення знань, розвиток аналітичних навичок і вміння логічно викладати матеріал.

Основні вимоги до реферату:

- Структура: титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел.
- Вступ має містити: актуальність теми, мету та завдання, предмет і об'єкт, методи дослідження, структуру роботи.
- Основна частина має включати аналіз теоретичних концепцій і норм права ЄС із посиланнями на нормативні акти та судову практику.
- Висновки повинні містити підсумковий аналіз та особисте бачення проблеми.
- Список використаних джерел оформлюється в алфавітному порядку, з розподілом на нормативні акти та спеціальну літературу.
- Оформлення: Times New Roman, 14-й шрифт, міжрядковий інтервал 1,5; обсяг – 15-20 сторінок; не менше 10 джерел.

Оцінювання: робота оцінюється за повнотою розкриття теми, якістю аналізу, використанням джерел і правильністю оформлення. Невідповідність вимогам може стати підставою для повернення роботи на доопрацювання.

За консультаціями звертайтеся до викладача або кафедри.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ З «ПРАВА ЄС»:

1. Правова природа Європейського Союзу: міждержавна чи наднаціональна організація?
2. Джерела права ЄС: первинне та вторинне право.
3. Принцип примату права ЄС: теоретичне обґрунтування та судова практика.

4. Принципи права ЄС: субсидіарність, пропорційність, ефективність.
5. Еволюція правової системи ЄС: від Паризького договору до сучасності.
6. Європейський парламент: структура, функції та компетенція.
7. Рада Європейського Союзу: роль у законодавчому процесі.
8. Європейська Комісія: виконавчий орган ЄС та його повноваження.
9. Суд Європейського Союзу: компетенція та ключові рішення.
10. Європейський Центральний Банк: роль у фінансовій політиці ЄС.
11. Принцип прямої дії норм права ЄС: судова практика.
12. Взаємодія Суду ЄС із національними судами: механізм попереднього запиту.
13. Виконання рішень Суду ЄС у державах-членах.
14. Відповідальність держав-членів за порушення права ЄС.
15. Питання правового дуалізму та монізму в контексті права ЄС.
16. Свобода пересування товарів: обмеження та винятки.
17. Свобода пересування осіб: права громадян ЄС та членів їхніх сімей.
18. Свобода надання послуг у праві ЄС.
19. Свобода заснування підприємницької діяльності в межах ЄС.
20. Свобода руху капіталу та її обмеження.
21. Конкурентне право ЄС: боротьба з монополіями та картелями.
22. Антимонopolне законодавство ЄС: справа "Microsoft" як прецедент.
23. Захист прав споживачів у Європейському Союзі.
24. Політика ЄС у сфері захисту довкілля: правові механізми та стратегічні цілі.

25. Спільна аграрна політика ЄС: регулювання та перспективи розвитку.
26. Хартія основних прав ЄС: структура та сфера застосування.
27. Захист персональних даних у праві ЄС: GDPR.
28. Дискримінація в праві ЄС: гендерна рівність та рівність можливостей.
29. Політика ЄС щодо міграції та притулку.
30. Взаємодія ЄС та Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ).
31. Поняття громадянства ЄС та його правове значення.
32. Політичні права громадян ЄС: вибори до Європарламенту.
33. Соціальні права громадян ЄС: доступ до соціального забезпечення.
34. Судова практика у сфері громадянства ЄС: справа "Grzelczyk".
35. Права студентів та працівників у межах громадянства ЄС.
36. Брекзїт та його правові наслідки для ЄС.
37. Угода про асоціацію між Україною та ЄС: правовий аналіз.
38. Відносини ЄС та Світової організації торгівлі (СОТ).
39. Політика розширення ЄС: критерії та правові умови.
40. Європейська політика сусідства: стратегія ЄС щодо країн Східного партнерства.
41. Регулювання цифрового ринку в ЄС: Digital Markets Act.
42. Політика ЄС щодо боротьби з дезінформацією в інтернеті.
43. Правові аспекти штучного інтелекту в ЄС.
44. Регулювання електронної комерції у праві ЄС.
45. Авторське право в ЄС: нові виклики та реформи.
46. Санкційна політика ЄС: механізми та правові наслідки.
47. Реакція ЄС на глобальні кризи: пандемія COVID-19 та війна в Україні.

48. Правові аспекти енергетичної безпеки ЄС.
49. Реформа Шенгенської зони: перспективи розвитку.
50. Виклики правової інтеграції та можливі сценарії майбутнього ЄС.

VIII. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

НОРМАТИВНІ АКТИ

Договір про Європейський Союз. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/153773__595905

Договір про функціонування Європейського Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text

Документи ЄС (EUDOR). URL: <http://www.eudor.com>

Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96- ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-BD>.

Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21.11.2002 р. №228-ІУ. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 3 (17.01.2003). Ст. 12.

Про ратифікацію Статуту Організації за демократію та економічний розвиток - ГУАМ: Закон України від 6 березня 2008 р. *Урядовий кур'єр*. 2008. № 60.

Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 року № 1678 – VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.

Угода про асоціацію між ЄС та Україною. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/association_agreement/index_uk.htm

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейським Союзом. Співтовариствами та державами-членами. Повний текст Угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 16 червня 1994 р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 24. Ст. 1794.

Хартія Європейського Союзу про основні права. URL: <https://ccl.org.ua/posts/2021/11/hartiya-osnovnyh-prav-yevropejskogo-soyuzu/>

ПІДРУЧНИКИ, ПОСІБНИКИ, НАУКОВІ ПРАЦІ

Гердеген М. Європейське право: пер. з нім. К.: К.І.С., 2021. 524 с

Ковалів М.В., Тимчишин Т.М., Ніканорова О.В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.

Основи права Європейського Союзу: підручник / [Л.І. Адашис, Т.М. Анакіна, С.В. Вихрист та ін.]; за заг. ред. Т.Л. Сироїд; Харків. Нац. ун-т імені В.Н. Каразіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 590 с.

Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб./ [Т.М. Анакіна, Т.В. Комарова, О.Я. Трагнюк, І.В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І.В. Яковюка. Вид. 2-ге, випр. Харків: Право, 2020. 174 с.

Право Європейського Союзу. Європейське право прав людини (в питаннях і відповідях): навч.-довідк. посіб. / [Т.В. Комарова, О.Я. Трагнюк, І.В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І.В. Яковюка. Харків: Право, 2021. 56 с.

Право Європейського Союзу: академічний курс: підручник: 2-ге вид., доповнене і виправлене/ В.І. Муравйов, Н.Б. Мушак, Ю. О. Волошин; за ред. В.І. Муравйова. Київ-Одеса: Фенікс, 2021. 436 с.

Право Європейського Союзу: основи теорії: підручник/ [Т.М. Анакіна, Т.В. Комарова, О.Я. Трагнюк, І.В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І.В. Яковюка. Харків: Право, 2021. 360 с.

Право Європейського Союзу: підручник/ [Р.А. Петров (кер. авт. кол.), А.О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.]; за ред. Р.А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків: Право, 2021. 484 с.

Право ЄС: устрій та правопорядок / С.М. Задорожна, Н.В. Кирилук, А.З. Маник; за заг. ред. С.М. Задорожної. Чернівці. 2021. 232 с.

Право Ради Європи та практика ЄСПЛ: навч.-метод. посіб. / укл.: В.В. Форманюк, Р.Ф. Харитонов, Ю.Ю. Акіменко, О.В. Пасечник, О.К. Кансенберг-Сандул, Т.С. Федорова, Д.О. Гребенюк; за ред. Х.Н. Бехруза; НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2023. 120 с.

Допоміжна:

Албу А.А. Право Європейського Союзу та Ради Європи. методичні вказівки для самостійної роботи студентів другого курсу денної форми навчання. Івано-Франківськ, 2023. 25 с.

Вдовічен В., Вдовічена Л. Податково-правовий вимір установчих договорів ЄС. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 04. С. 312-317.

Вдовічена Л. Джерела податкового права ЄС як цінність (розділ 5). Податкове право Європейського Союзу як цінність: колективна монографія/ Р.О. Гаврилюк, П.С. Пацурківський, В.В. Хохуляк та ін.; за ред. проф. Гаврилюк Р.О. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2024. С. 526–602.

Волощук О.Т., Гетманцев М.О. Арбітрабельність комерційних спорів у світлі права Європейського Союзу. *Юридична Україна*. 2022. № 5. С. 40-47. DOI: 10.37749/2308-9636-2022-5(233)-5

Волощук О.Т., Гетманцев М.О. Порушення публічного порядку ЄС як підстава відмови у визнанні та виконанні арбітражних рішень на територіях держав-членів ЄС. *Юридична Україна*. № 7. 2022. С. 33-42. DOI: 10.37749/2308-9636-2022-7(235)-5

Канєнберг-Сандул О.К. Еволюція трансформації інституційних повноважень Європейського Союзу. *Право і суспільство*. 2024. № 1. Т. 2. С. 283-286.

Волощук О.Т., Гетманцев М.О. Принцип національної автономії та принцип необхідності ефективного застосування права ЄС при вирішенні спорів в міжнародних комерційних арбітражах: проблеми співвідношення. *Юридична Україна*. № 6. 2022. С. 19-25. DOI: 10.37749/2308-9636-2022-6(234)-2

Воронюк Є.В., Леонова Т.Ю. Взаємини між Європейським Союзом та організацією «Відкриті Балкани». *Проблеми розвитку економіки. Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 1(12). С. 9-15.

Коментар до Договору про функціонування ЄС, Договору про ЄС та Хартії основоположних прав ЄС/ Tomášek M., Šmejkal V. та ін.; за ред. Tomášek M., Šmejkal V.; пер. з чеської за ред. Федорової А. та ін. Прага: Wolters Kluwer ČR, 2024, 1780 с.

Кузьменко О.В., Доценко Т.В., Боженко В.В., Світлична А.О. Зако-

номірності здійснення кібератак в країнах ЄС на основі використання асоціативних правил. *Вісник Сумського державного університету*. Серія: Економіка. 2021. № 1. С. 95–103.

Лепіш Н.Я., Проць І.М. Вплив міжнародно-правових актів на конституційні трансформації в державах-членах Європейського Союзу. *Молодий вчений*. 2021. № 3(2). С. 285-289.

Макушев П.В., Хрідочкін А.В. Актуальні проблеми співвідношення та взаємодії системи права Європейського Союзу з національними правовими системами держав-членів. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал*. Серія Право. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2023. Вип. 15 (27). Т. 2. С. 62- 71.

Мороз Г.В. Значення загально-правових принципів права Європейського Союзу щодо забезпечення публічних та приватних інтересів в еколого-правових відносинах. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2021. Вип. 55. С. 78-89.

Муртішева А.О. Конституційно-правова відповідальність уряду в державах Європейського Союзу: теорія та практика: монографія. Харків: Юрайт, 2022. 328 с.

Основи кримінальної політики Європейського Союзу: навчальний посібник / автори-упорядники: Житний О. О., Рибалко Г.С., Слінько Д. С., Харків, 2022. 147 с.

Податкове право Європейського Союзу як цінність: колективна монографія / Р.О. Гаврилюк, П.С. Пацурківський, В.В. Хохуляк та ін.; за ред. проф. Гаврилюк Р.О. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2024. 808 с.

Податкове право країн ЄС: посібник/ М.Г. Волощук, О.О. Петріченко, О.В. Білаш, Т.О. Карабін, М.В. Менджул. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2021. 144 с.

Прилуцький С.В. Правові стандарти Європейського Союзу у сфері міжнародних передач стратегічних товарів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 552-556.

Сус М.С. Роль Хартії основоположних прав Європейського Союзу в захисті прав суб'єктів господарювання при застосуванні конкурентного права Європейського Союзу. *Юридичний науковий елект-*

ронний журнал. 2024. № 3. С. 34-40.

Суханова Д. Особливості правової системи Європейського Союзу та її співвідношення з міжнародними і національними правовими системами. *Юридичний вісник*. 2024. № 1. С. 211-217.

Суханова Д.С. Загальні принципи правової системи Європейського Союзу та тенденції їх розвитку. *Право і суспільство*. 2024. № 1. Т. 2. С. 211-217.

Україна на шляху до ЄС: виклики та перспективи: матеріали круглого столу до Дня Європи в Україні (Київ, 9 трав. 2024 р.): / за заг. ред. Л.Г. Комахи, М.С. Орлів, Ю.Г. Рубана. Київ: ННІ ПУДС КНУ, 2024. 112 с. Фалалєєва Л.Г. Захист основоположних прав у інтеграційному правопорядку Європейського Союзу: монографія. Київ: Кандиба Т.П., 2020. 454 с.

Ховпун О., Домбровська О. Принципи права Європейського Союзу: сучасне визначення. *Право і суспільство. Міжнародне право*. № 5. 2022. С. 292-297.

Міжнародні видання:

Chalmers D., Davies G., Monti G. *European Union Law: Text and Materials*. 5th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2024. 1232 p.

Craig P.P., De Búrca G. *The evolution of EU law*. Oxford: Oxford University Press, 2021. 1072 p.

European Union Law 2024: Treaty on European Union, Treaty on the Functioning of the European Union, 37 Protocols, Charter of Fundamental Rights of the European Union by International Law. Independently published, 2024. 223 p.

Helminen M. EU Tax Law - Direct Taxation. 2022 edition. *IBFD*. 2022. 612 p. URL: https://www.ibfd.org/sites/default/files/2022-09/20_007_-eu_tax_law_2022_proof_1.pdf.

Hrebenuk D. European parliamentarism and establishing the content of the institutional authority within the EU parliament. *Visegrad Journal on Human Rights*. № 6. 2023. P. 64-71. URL: <https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2024/03/VJHR-6.23.pdf>

Raworth F. *European Union Law Guide*, 2024 ed. Publisher: Copyright, 2024. 1921 p.

Навчально-методичне видання

Волощук Оксана Троянівна

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

*збірник завдань
для виконання самостійної роботи*